POLSKI KOMITET NORMALIZACYJNY

Komitet Techniczny KT 173

Ds. Interfejsów i Budynkowych Systemów Elektronicznych

STANOWISKO KT 173

W ramach konsultacji w zakresie normalizacji Rozporządzenia RM w sprawie repozytorium interoperacyjności

Przedmowa

Niniejszy dokument został opracowany przez KT 173 w ramach konsultacji projektu Rozporządzenia RM w sprawie repozytorium interoperacyjności i zawiera uwagi normalizacyjne dotyczące uzusu językowego „interoperacyjność".

KT 173 pragnie zwrócić uwagę, że uzus językowy „interoperacyjność" zastosowany zarówno w tytule projektu rozporządzenia, jak i wielokrotnie w innych dokumentach towarzyszących Rozporządzeniu jest niekompletnym semantycznie tłumaczeniem terminu „interoperability" z języka angielskiego.

KT opracował i w dniu 30.07.2026 r. przyjął stanowisko w sprawie tłumaczenia angielskiego słowa „interoperability" na język polski. Dokument przygotowano w oparciu o zasady określone w normie ISO 704: Terminology work — Principles and methods.

Celem niniejszego opracowania jest zapewnienie spójności, jednoznaczności oraz zgodności systemowej terminologii stosowanej w polskojęzycznych normach i dokumentach technicznych.

Wprowadzenie

W praktyce normalizacyjnej oraz w dokumentach technicznych i administracyjnych funkcjonują różne sposoby oddania angielskiego terminu „**interoperability**". Najczęściej stosowaną formą jest kalka językowa „interoperacyjność", która nie oddaje w pełni zakresu semantyki terminu angielskiego. W niniejszym dokumencie przedstawiono analizę pojęciową i językową uzasadniającą stosowanie terminu „**zdolność do współdziałania**" jako odpowiednika w pełni odzwierciedlającego strukturę pojęciową terminu źródłowego. W Aneksie przedstawiono podejście do tłumaczenia tego terminu w dokumentach urzędowych w innych językach europejskich, które potwierdza konieczność oddania w tłumaczeniu na języki narodowe pełnej semantyki tego terminu.

1 Zakres

Niniejszy dokument określa uzasadnienie terminologiczne dla stosowania w języku polskim terminu „**zdolność do współdziałania**" jako odpowiednika angielskiego terminu „**interoperability**" w normach, specyfikacjach technicznych oraz dokumentach administracyjnych.

2 Podstawa normatywna

ISO 704: Terminology work — Principles and methods. International Organization for Standardization.

3 Terminy i definicje

3.1 interoperability

Zdolność dwóch lub więcej systemów lub komponentów do wymiany informacji oraz do wykorzystywania informacji, które zostały wymienione.

3.2 zdolność do współdziałania

Zdolność systemów, komponentów lub organizacji do wspólnego działania, w szczególności do wymiany informacji i ich wykorzystania.

4 Analiza pojęciowa

4.1 Struktura semantyczna

Struktura semantyczna terminu „**interoperability**" składa się z trzech podstawowych elementów:

• **inter** (między)

• **operate** (funkcjonować, działać)

• **ability** (zdolność, możność)

Polskie wyrażenie „**zdolność do współdziałania**" w pełni odzwierciedla strukturę pojęciową:

• **zdolność** = ability / capability – zdolność / możliwość

• **współdziałanie** = inter operate - wspólne działanie / działanie razem

Tym samym proponowany polski termin zachowuje pełną integralność pojęciową terminu źródłowego.

4.2 Zgodność z ISO 704

4.2.1 Orientacja na pojęcie (ISO 704, pkt 5)

Zgodnie z ISO 704 prace terminologiczne są zorientowane na pojęcie. Proponowany termin odzwierciedla pełną treść pojęcia.

4.2.2 Transparentność (ISO 704, pkt 7)

Termin powinien być transparentny i umotywowany. Konstrukcja „zdolność do + *rzeczownik odczasownikowy (gerundium)*" jest zgodna z systemem języka polskiego.

4.2.3 Spójność i systematyczność (ISO 704, pkt 8)

Tworzenie terminów powinno być zgodne z systemem językowym języka docelowego. Proponowana forma nie stanowi kalki strukturalnej, lecz wykorzystuje rodzimy model słowotwórczy.

4.2.4 Jednoznaczność (ISO 704, pkt 6)

ISO 704 podkreśla jednoznaczność i klarowność. Opisowy termin polski jednoznacznie komunikuje, że pojęcie dotyczy zdolności, a nie statycznej właściwości.

Zachowując wyraźny komponent semantyczny „zdolność", polski odpowiednik ogranicza wieloznaczność interpretacyjną i zwiększa dostępność dla interesariuszy niespecjalistycznych. Zachowanie tego komponentu minimalizuje ryzyko wieloznaczności.

WNIOSEK: Proponowany odpowiednik „zdolność do współdziałania” spełnia wszystkie wymienione kryteria, w przeciwieństwie do uzusu językowego „interoperacyjność”.

5. Perspektywa pragmatyczna i normalizacyjna

Z perspektywy normalizacyjnej terminologia powinna ułatwiać:

• prawidłową interpretację norm,

• zdolność do współdziałania dokumentów prawnych i technicznych,

• komunikację międzysektorową,

• edukację i upowszechnianie norm.

Termin „zdolność do współdziałania” wzmacnia klarowność pojęciową i jest zgodny z zasadami ISO 704.

6 Rekomendacja

Zaleca się, aby w normach w języku polskim, specyfikacjach technicznych oraz dokumentach administracyjnych termin:

interoperability → zdolność do współdziałania

został przyjęty jako podstawowy odpowiednik.

W przypadku konieczności zachowania ciągłości terminologicznej dopuszcza się formę podwójną przy pierwszym użyciu w dokumencie: „zdolność do współdziałania (interoperacyjność)”. Takie podejście zapewnia zarówno ciągłość terminologiczną, jak i precyzję pojęciową.

7 Postanowienia końcowe

Przyjęcie rekomendowanego terminu przyczyni się do zwiększenia przejrzystości i spójności terminologicznej w dokumentach normalizacyjnych, administracyjnych oraz w komunikacji międzybranżowej.

Aneks

Analiza sposobu tłumaczenia terminu „interoperability” w innych językach europejskich

W celu uzasadnienia konieczności korekty niekompletnego tłumaczenia terminu „interoperability” i wyeliminowania powszechnego stosowania uzusu językowego „interoperacyjność” w języku polskim, również w oficjalnych dokumentach państwowych, prawnych i administracyjnych, przeprowadzono badanie sposobu tłumaczenia tego słowa w innych językach europejskich. We wszystkich analizowanych językach w tłumaczeniach na języki narodowe uwzględniane są trzy rdzenie występujące w słowie „interoperability”: inter + operation + ability. Wyniki analizy przedstawiono w poniższej Tabeli 1.

Tabela 1. Strukturalne tłumaczenie terminu „interoperability" w językach europejskich

Język	**Oficjalny termin**	**Precyzyjne znaczenie strukturalne**	**Rola rdzenia „ability" (zdolność) w danym języku**
Angielski	Interoperability	Zdolność do współdziałania	Bezpośredni rdzeń *-ability* oznaczający **zdolność/możliwość**.
Czeski	Schopnost spolupracovat	Zdolność do współdziałania / współpracy	Wyrażone wprost za pomocą rzeczownika *schopnost* (**zdolność**).
Słowacki	Schopnosť spolupráce	Zdolność do współdziałania / współpracy	Wyrażone wprost za pomocą rzeczownika *schopnosť* (**zdolność**).
Słoweński	Medobratovalnost	Zdolność do współdziałania / między-działania	Końcówka *-nost* tworzy rzeczownik odprzymiotnikowy oznaczający cechę/**zdolność** systemów do bycia *medobratovalen* (zdolnym do między-funkcjonowania).
Niemiecki	Interoperabilität	Zdolność do współdziałania	Sufiks *-ität* to łaciński odpowiednik *-itas*, niosący w sobie cechę **potencjału i zdolności** sprzętu do pracy.
Niemiecki (rodzimy)	Zusammenarbeitsfähigkeit	Zdolność do współdziałania / pracy razem	Wyrażone wprost na końcu zrostu słowem *Fähigkeit* (**zdolność/umiejętność**).
Francuski	Interopérabilité	Zdolność do współdziałania	Sufiks *-ité* (wraz z *-able-*) tworzy strukturę *-abilité*, która oznacza dokładnie mierzalną cechę **zdolności** systemu do współdziałania.

Chorwacki	Interoperabilnost	Zdolność do współdziałania	Końcówka *-nost* (podobnie jak w słoweńskim) nadaje słowu charakterystyczną cechę **potencjału/zdolności**, mimo obcego rdzenia.
Włoski	Interoperabilità	Zdolność do współdziałania	Łaciński sufiks **-ità** (pochodzący od *-itas*) w połączeniu z *-abile* tworzy strukturę oznaczającą mierzalną **zdolność lub cechę bycia gotowym** do współdziałania.
Hiszpański	Interoperabilidad	Zdolność do współdziałania	Sufiks **-idad** (wraz z *-able-*) tworzy formę *-abilidad*, która w gramatyce hiszpańskiej odpowiada dokładnie angielskiemu *-ability* i oznacza **zdolność** lub predyspozycję systemu.
Holenderski (Holandia)	Interoperabiliteit	Zdolność do współdziałania	Język holenderski przejął formę międzynarodową z końcówką **-iteit**, która niesie ze sobą cechę **potencjału wykonawczego/zdolności** urządzeń do współpracy/współdziałania
Flamandzki (Belgia)	Interoperabiliteit / Samenwerkingsvermogen	Zdolność do współdziałania / wspólnej pracy	We Flandrii, obok formy międzynarodowej, w oficjalnych dokumentach technicznych i administracyjnych bardzo często stosuje się czysty, rodzimy zrost. Słowo **vermogen** oznacza tam dokładnie **zdolność, moc lub potencjał** do realizacji zadania.

Wniosek:

Wszystkie powyższe języki zachowują w swoim tłumaczeniu element **potencjału / cechy gotowości (zdolności)**. Tylko polska kalka urzędowa (*interoperacyjność*) sprowadziła to pojęcie do zwykłego rzeczownika odczasownikowego, gubiąc informację, że chodzi o wrodzoną lub zaprojektowaną **zdolność** systemów do współdziałania, czyli wymiany danych i realizacji zadań.

Przypadki flamandzkiego (**Samenwerkingsvermogen**) oraz hiszpańskiego i włoskiego pokazuje, że:

1. W językach germańskich (takie jak odmiana flamandzka) wprost używane są słowa oznaczające **potencjał/zdolność** (*vermogen*), analogicznie do niemieckiego *Fähigkeit*.
2. W językach romańskich (włoski, hiszpański), ze względu na swoje bezpośrednie pochodzenie z łaciny, naturalnie i prawidłowo zachowane są sufiksy zdolnościowe (*-ità*, *-idad*).

Niepełne tłumaczenie terminu „interoperability” w języku polskim wynika z pominięcia rdzenia „ability”, co powoduje, że mamy do czynienia z kalką językową, która nie oddaje pełnego znaczenia oryginału w języku angielskim. A jest to sytuacja niezgodna z wymaganiami normy ISO 704 pkt 5, pkt 6, pkt 7 i pkt 8.

Polska "interoperacyjność" na tle innych języków europejskich jawi się jako absolutny wyjątek, który jako jedyny pośród analizowanych języków zgubił esencję i semantykę tego pojęcia.

Opracowanie:

Mgr inż. Paweł Kwasnowski

Reprezentant PKN KT 173 od 2002 r.
Ekspert CEN TC 247 od 2004 r.
Tłumacz kilkunastu norm EN i ISO na język polski

Bibliografia

[1] ISO 704: Terminology work — Principles and methods. International Organization for Standardization.